

הם לא הצליחו לפוצץ אותנו בפצצות, עכשיו הם יעשו זאת בשתילים..."

שוד בראש ההר

שתחליט כי טוב בשבילנו, זה נעשה, אמרו לו.

★ ★ ★

חוק הנישוא

ד רישתם של הערבים היתה: ריכוז בתי הכפר, הפזורים עתה על פני מרחב גדול, ליישוב מוגדר, בעל רשת חשמל, כבישים ואספקת מים, שישתלב בתוכנית ה"בניה הכללית של האזור. במרוצת המשא ומתן אף הסכימו לנטוש את ההר, לעבור למקום אחר שהוצע עליידי הממשלה. ההסכם התפוצץ סביב נקודה טכנית, בעלת חשיבות מכרעת: הממשלה דרשה כי ערבי אל-זוביידאת יעזבו את מקומם, ובמרוצת הזמן יסודר יישובם החדש כמוסכם; בעוד אהרן כהן תבע כי הממשלה תכשיר תחילה את

היער, כדי לנטוע עצי פרי, לגדל טבק ושעורה, או לרעות את ערדי העזים שלהם.

גישתם הראשונה אל אנשי שער-העמקים היתה עוינת. הם ראו במתיישבים הציוניים פולשים שגזלו את אדמתם. הרגשתם היתה מן הסתם כהרגשת האינדיאנים האמריקאים, שמתישבים לבניה דחקו את רגליהם מע"ב. עד שלא נותר להם מקום מחיה אלא בשמורות מיוחדות, שהצטיינו בדרך כלל בקרקע עניה שהלבנים לא רצו בה.

במרוצת הזמן השכילו אנשי השומרה-צ'יר בשער-העמקים לאחות את הקרע. הם התקינו צינורים בקצה חצרו, מרחק קצר מן הישוב הערבי על ההר, ממנו יכלו אנשי אל-זוביידאת לשאוב את המים הדרושים להם. קודם לכן היו מובילים את המים בשירות אינסופיות מן המעיין שליד

שלה. אמנם במשך ארבעה שבועות התנהל פולמוס חריף בין דבר לבין עלי-המשמר בנושא זה, כשבטאון ההסתדרות מפרסם כתבות מאת "מודיע מיוחד", אך הכפר לא פוצץ. זכותם של ערב אל-זוביידאת לשוב ולשבת בכפרם זכתה לאישור נוסף.

★ ★ ★

רכס איריאלי לשיכון

ע רב אל-זוביידאת חזרו לגור בבתי-הם, אך לא בשלום. עינה של המדינה היתה צרה בישוב ההררי החדש. כי שבת אל-זוביידאת אמנם אינו עשיר באדמות חקלאיות ודשנות; אולם הוא יושב על רכסי הרים שהם איריאליים לבנית שיכונים ושיכונות של משקי-עזר עירוניות-למחצה. מן הצד השני של הכביש אף עומד ישוב כזה לתפארת: טבעון, קריית גווי והנופשי. בעיני המוסדות האחראים לעניינים אלה, נראה בני השבט כצלקת מכוערת על פני גוף יפה ואחיד. הם גמרו אומר בלבם לסלק את הצלקת — אפילו במחיר ניתוח.

בני השבט טוענים כי הם חיים במקומם הנוכחי מזה מאות בשנים. "אנחנו כאן מלפני ג' שנסע באלק", הדגיש השבוע אחד מזקני הכפר. באלק, מצביא תורכי שמשל בארץ ישראל, עזב את הארץ לפני מלחמת העולם הראשונה. "אני בן 72, 73, 75, אלה יודע בדיוק כמה". הכריז מוחמד עלי אל-חוסייני, "נולדתי כאן. אבי חי 120 שנה. וגם הוא נולד כאן. סבי חי עוד יותר, וגם הוא נולד כאן".

מומחים, המסתמכים על מקורות מדעיים יותר, אומדים כי שבט אל-זוביידאת יושב במ"קום מושבו הנוכחי זה קרוב ל-80 שנה. בתחילת ההתיישבות הציונית בארץ, היו בני השבט רובם ככולם אריסים של משפחת סורסוק העשירה. בעלי-האדמות מכרו את הקרקע לקרן-הקיימת, וזו ייבשה את ביצות עמק יזרעאל, הקימה שם את פאר הישובים של תנועת-העבודה העברית. בין השאר רכ"ש הקרן הקיימת לישראל את אדמות סור-

תבוסנות מול האויב, ואף החזיקו חמישה מבני השבט במעצר, האשימו אותם בבגידה. המצב במאהל היה קשה מאד, כי טרם התארגנו או קינות-הסעד הבינלאומיות לפלי"טי פלסטין. תחת זאת זכו פליטי אל-זוביידאת לתמיכה מצד המשקים העבריים. מדי פעם היה מופיע אחד מבני השבט בחצר שער-העמקים, והגובר, התצרן או סתם חבר היה נותן לו שק קמח או צרכי-מוון אחרים, מבלי שתתקבל על כך כל החלטה רשמית של הקיבוץ. כאשר הגיעה עת הקי-ציר, צערו אנשי המשק את שדות הערבים הנעדרים, ואלה באו לקחת את תבואתם בלילות.

הרופא והאחות של שער-העמקים אף עברו לא פעם את קו הגבול, ביקרו במאהל פליטי אל-זוביידאת, הגישו עזרה רפואית לנוקקים. כמה מאנשי ההגנה, ששמעו על כך, אמרו להם: "למה לכם כל העניין. תנו להם למות שם!" אך אנשי הקיבוץ חשבו אחרת.

כאשר נגמרו הקרבות זכרו אנשי המשקים את הבטחתם. על פי הוראות מפקדת ההגנה בגוש, הורשו פליטי אל-זוביידאת לשוב לבתיהם. "היה כדאי להיות יידיי היהודים", עברה השמועה במחנות הפליטים לאורך הגבול, "הם יודעים לשמור אמונים אלה הנאמנים להם".

★ ★ ★

התנגדות קבוצת רצה"ל

פ קודרתו של משרד הכטחון נמלה כרעם בשמים הבהירים של שחר חדש ביחסי השכנות של ערב אל-זוביידאת והמש"קיים העבריים מסביבם. הפקודה אמרה: על תושבי ערב אל-זוביידאת לפנות תוך 24 שעות את כפרם; הבתים יפוצצו, כאמצעי-בטחון במלחמה נגד ההסתננות.

בני השבט לא הבינו מה קורה אותם; הלא רק לפני חודשים אחדים סיכנו את חייהם, הפרו את משמעת הנהגתם הלאומנית ושיתפו פעולה עם המדינה העברית הנוולת. ועתה, משהחלו מאמינים כי המדינה החדשה

הרס האשם

עומד מול עיניו של כדר יוטוף אל-חוסייני, 56, שסיקל בעמל של שנים חלוקת אדמה. עתה נטעה בה הקק"ל יער.

מקום הישוב החדש, ורק לאחר מכן יעזבו הערבים את ישובם הנוכחי. "אתה יותר גרוע מהערבים", הפליטו כלפיו נציגי הממשלה; "אנחנו כבר נסתדר עמם לבדנו". מבחינת החוק היבש, יושבים רוב בני אל-זוביידאת ללא רשות על אדמה שאינה שייכת להם. אולם החוק היבש, במקרה זה, הינו גם אחד החוקים המחפירים ביותר שהועברו עד כה בכנסת. זהו חוק ההתיישנות, שהועבר באפריל 1958. למעשה, זהו חוק לנישול אריסים ערביים מאדמתם.

לפי חוק ההתיישנות הישן, שהיה נהוג בארץ מימי התורכים, הפך כל אדם המחזיק באדמה ממשלתית ומעבד אותה למעלה מעשר שנים, בעלה החוקי של אדמה זו. החוק החדש האריך את התקופה ל-25 שנה. באיזו צורה יכול אדם להוכיח כי הינו יושב על הקרקע למעלה מ-25 שנה? הדרך המוכרת היחידה היא רישום רשמי כלשהו — במקרה זה: רישום הסדר הקרקעות, אשר נערך עליידי שלטונות המנדט בשנת 1940 — כלומר לפני פחות מ-25 שנה.

באותה שנה ערכה הממשלה סקר של כל אדמות הארץ, ובכל מקרה שאדם יכול היה להוכיח כי החזיק באדמה מסוימת ועיבדו למעלה מעשר שנים, רשמה אותה על שמו בכפר המחוז, כקניינו הפרטי. אלה אשר (המשך בעמוד 10)

מבנה קבע, בעל רצפות בטון, עף הצריך ברוח החזקה והתמוטט. ברקע: צריפי-התנווים, העשויים עץ, מאחר והממשלה אינה מתירה להם לבנות בתים של ממש. גם מבנים אלה הוקמו ללא רשיון.

משמעות נגרש מש"חקים לילדי הכפר. לא הרשתה להקים

הריסות בית-הספר

הצריך הוקם בקצה הכפר, אך מאחר והקק"ל לא הרשתה להקים

סוק שעליהן הוקם מאוחר יותר קיבוץ שער-העמקים.

האריסים, שמקור פרנסתם נמכר, נדחקו מחוטר שטח-מחיה מן העמק אל ההרים. שם מצאו קרקע בתולין, בחלקה הגדול מכוסה יערות, שהיתה רכושו הפרטי של השולטן התורכי. הקרקע עברה בירושה לנציב העליון הבריטי, כאשר נכבשה הארץ במלחמת העולם הראשונה.

★ ★ ★

אריסים בני קרקע

ח דרים מבני השבט הצליחו לקנות חלקות אדמה קטנות על ההר. השאר החלו מסקלים מדרונים ועוקרים עצים מן

תזכור להם את חסד-אמונם לעולם, באה הפקודה המבחילה. הם רצו להזעיק את ידידיהם במשקים הסמוכים.

אנשי הקיבוצים היו נדהמים לא פחות. נציגי אלונים, שער-העמקים, כפר חסידים ויגורו הבריקו מחאה דחופה אל משרד-הבטיחון, הסבירו את הרקע הידידותי שבינם ל-בין ערב אל-זוביידאת, ביקשו לבטל את הגזירה. אולם הם לא הסתפקו בפניה אל המצפון ואל רגש-הרחמנות. הם הודיעו למשרד הבטחון כי אם צה"ל ינסה לפוצץ את בתי אל-זוביידאת, עשוי הוא להיתקל בהתנגדותם המוחשית של אנשי המשקים עצמם, אשר איימו כי לא יתירו לפגוע ב-ידידיהם.

עמידתם האיתנה של המשקים עשתה את